TENTOONSTELLING:
Tot half mei loopt de verkooptentoonstelling van het werk van Bep Branca Wildstrom-Knoop. Een deel van de opbrengst van de schilderijen is voor de Dijksynagoge. Te bezichtigen tijdens de Open dagen (elk 2e weekend van de maand, zie elders), tel. 0180-419250. Op 17 april a.s. van 14.00 tot 16.00 uur zal de sjoel eveneens geopend zijn i.v.m. de expositie. (verder op afspraak: 0180-419250).

Het voltrekken van een burgerlijk huwelijk
Trouwen is geen alledaagse bezigheid. Althans niet voor trouwparen. Bent u op zoek naar een unieke locatie voor de voltrekking van uw huwelijk, een historisch moment in uw leven, dan kan dat bij ons in Sliedrecht! De gerestaureerde synagoge, welke tot het cultureel erfgoed van ons land behoort, biedt, inclusief balkon, ruimte aan maximaal 70 personen die, gelet op de bouw en inrichting van de ruimte, de voltrekking allemaal van dichtbij kunnen bijwonen.

Om het huwelijk in de Dijksynagoge te laten voltrekken hoeft men niet in Sliedrecht woonachtig te zijn. Voor de ondertrouw zal men zich weliswaar moeten wenden tot de afdeling Burgerzaken van de gemeente waar in ieder geval één van de partijen woonachtig is, maar daarna kan officieel de plechtigheid in Sliedrecht plaatsvinden.

Voor de voltrekking van een burgerlijk huwelijk wordt de inrichting van de synagogeruimte aangepast waarna deze ruimte tijdelijk geen religieuze, maar een ambtelijke status heeft. Daarmee ontstaat een prachtige en unieke maar ook sfeervolle 19e eeuwse ruimte. Overigens is niet alleen het interieur maar ook het exterieur geschikt voor het maken van foto's voor uw bruidsreportage. Bijgaande foto biedt een impressie van een, in de Dijksynagoge voltrokken burgerlijk huwelijk.

Indien u belangstelling heeft voor de voltrekking van uw huwelijk in de Dijksynagoge maken wij graag een afspraak met u om de synagoge van tevoren te bekijken en de mogelijkheden en kosten met u door te nemen. Realiseert u zich wel dat het niet mogelijk is een burgerlijk huwelijk op zaterdag en de joodse feestdagen (voor zover dit rustdagen zijn) te doen plaatsvinden.

Voor informatie en/of een afspraak kunt u telefonisch contact opnemen: 0184 - 419408 of: 0180 - 419250

VAN DE PENNINGMEESTER:
In 2005 zullen we met veel enthousiasme proberen om weer sponsors te vinden, die de Dijksynagoge een warm hart toe dragen, zodat wij met elkaar weer een stukje van de aflossing kunnen realiseren. In ieder geval kunnen wij 10% van de hypothecaire lening aflossen, doordat wij een toezegging hebben gekregen van een schenking van 20.000 euro. Door de schuldenlast te verlagen hopen wij dat de continuïteit van het gebouw gewaarborgd blijft. Donateursacties en certificaten blijven een continue activiteit van het bestuur. Daarom willen wij de donateurs vriendelijk verzoeken de bijdrage voor 2005 over te maken (min. 25 euro). **Een acceptgirokaart voegen wij hierbij, bankrekeningnr. 39.93.06.587. Alvast onze hartelijke dank!**

Weet u voor ons mogelijkheden voor nieuwe sponsoring of ondersteuning in andere vorm, wilt u ons dat dan a.u.b. laten weten. Heeft u vragen of suggesties neemt u dan contact op met de penningmeester van de Stichting Dijksynagoge, dhr. A.C. de Koning, tel: 0180-419250.

Wilt u uw overleden familieleden herdenken? Of heeft u anderszins een aanleiding uw dankbaarheid voor een ontvangen goed in uw leven zichtbaar gestalte te geven, dan kan dat in de synagoge. Voor meer informatie: 0183-635710 of 0180-419250.

OPEN DAGEN:
De Dijksynagoge – Rivierdijk 51- Sliedrecht – is voorlopig elk tweede weekend van de maand op zaterdag en zondag van 14.00 uur – 16.00 uur vrij toegankelijk voor publiek.

12 en 13 maart
9 en 10 april (+ 17 april – extra open middag expositie Bep Branca Wildstrom)
14 en 15 mei
11 en 12 juni
9 en 10 juli
13 en 14 augustus
Tijdens de open dagen kunt u tevens het werk van Bep Branca Wildstrom-Knoop bezichtigen.

VERHUUR
De Dijksynagoge is te huur voor verschillende doeleinden.
De mogelijkheden zijn legio, mits in overeenstemming met de aard van het gebouw.
Voor info: 0184-419408.

Vragen
Voor vragen, opmerkingen of het aanmelden als donateur kunt u met ons contact opnemen.
Vragen m.b.t. de sjoeldiensten:
0183-635710/0183-618872.

DE DIJKSYNAGOGE
STICHTING SYNAGOGE
SLIEDRECHT HARDINXVELD - GIESSENDAM

U bent al donateur voor 25 euro per jaar.
U ontvangt dan onze Nieuwsbrief.
Bankrekeningnr.: 39.93.06.587
ten name van Stichting Synagoge Sliedrecht.

Secretariaat:
De Horst 97,
3362 ED Sliedrecht,
tel: 0184 – 419408
website: www.dijksynagoge.nl

Donateursadministratie:
Bizetstraat 68,
2983 BD, Ridderkerk,
tel: 0180 – 419250

Beste vrienden en belangstellenden!

In het Joodse jaar is het al volop lente! Op 25 januari werd dat zichtbaar gemaakt door het planten van onze achtste Toe bisjwat-boom in Papendrecht. Ook klimatologisch schuift de lente naar voren en dat is voor ons gunstig want zodoende zijn we er in geslaagd al die acht jaar de boom in een niet bevroren bodem te planten. De planting ter gelegenheid van de Verjaardag van de Bomen was weer heel bijzonder. Burgemeester de Bruin stond met ambtsketen om de gasten al op te wachten in de Raadszaal van het Gemeentehuis. Hij verwelkomde met name de nabestaanden van de familie van Hegten, Joodse slagers in Papendrecht. Fiddlemuziek gebracht door de fam. van Wijk luisterde het geheel op. Na diverse toespraken begaf het gezelschap zich naar de plantplek aan het Bosch, de "oerplek" van de van Hegtens. Daar werd bij een ondergaande zon de moerbeiboom geplant, welke "een kind" is van een eeuwenoude boom in Jeruzalem. Groot was de verrassing toen burgemeester de Bruin een zwerfsteen onthulde waarop de tekst van het waarom – de nagedachtenis aan de families van Hegten en van Straten – van deze planting was vermeld. Een prachtig cadeau! Vervolg: zie elders in deze nieuwsbrief.

Abel de Jong plant boom met nabestaanden fam. van Hegten/van Straten.

NIEUWSBRIEF maart 2005

DE DIJKSYNAGOGE
STICHTING SYNAGOGE
SLIEDRECHT HARDINXVELD - GIESSENDAM

Onlangs kon er een computer, een zgn. laptop aangeschaft worden met de gelden van de Maror-Joodse Tegoeden uit de 2eWereldoorlog. Een virtuele wandeling door de sjoel is op CD gezet. Samen met een in voorbereiding zijn de power-point-presentatie met zowel nieuwe als historische beelden, is dit uitermate geschikt om als toelichting bij een lezing over de sjoel te fungeren. Bent u bij een vereniging of studiegroep aangesloten, brengt u dan eens het idee naar voren om een avondje "Dijksynagoge" binnen te halen. Wij zorgen voor een ervaren spreker! Inlichtingen: 0183-635710.

Met de Maror-gelden, ons toegekend, hebben wij een vijftal Megillot kunnen laten schrijven door een zgn. Sofeer op de Golanhoogte in Israel. Een Megilla is een aparte rol uit de Geschriften of de Profeten, die op bepaalde feestdagen wordt gelajend. Megillat Esther op Poeriem, Megillat Ruth op Sjawoe'ot, Megillat Kohelet op Soekot, Megillat Echa op Tisja be'Av, Megillat Shir haShiriem op Pesach. Zij worden opgeborgen in een kast die gemaakt wordt onder de Aron haKodesj.

SJOELDIENSTEN
11 maart: Kabbalat Shabbath, o.l.v. Ies Tal van Kekem met kiddoesj. Ies vertelt tevens over de parasja "Pekoedé" (Shemot/Ex. 38:21 – 40:38 Aanvang: 18.30 uur

24 maart: Poeriem Op deze avond leest Awraham Levy onze splinternieuwe megillat Esther.
Hierin is opgetekend hoe koningin Esther het Joodse volk van de ondergang wist te redden. Graag verkleed komen en lawaaimateriaal meenemen om de boze klank van de naam Haman te verjagen. Na afloop gezellig samenzijn onder het nuttigen van Hamansoren, Hamantaschen en Kiesjeliesj, spel en muziek. Aanvang: 19.30 uur.

9 april: Shabbathochtenddienst o.l.v. Awraham Levy. Kiddoesj na. Gelajend wordt "Tazria" (Wajjikra/Lev. 12:1 – 13:59. Haftara: Melachiem B/2Kon. 4:42 – 5:19
Aanvang: 09.30 uur.

29 april: Kabbalat Shabbath, laatste dag Pesach, o.l.v. Ies Tal van Kekem, met kiddoesj.
Ies vertelt over de parasja "Besjalach"/Ex. 13:17 – 17:16.
Aanvang: 19.00 uur.

4 mei: Erev Jom haShoah. Ma'ariv en herdenking in sjoel. Daaraan vooraf is er deelname van de Dijksynagoge aan de Algemene Dodenherdenking bij het Monument in het Centrum van Sliedrecht. Aanvang: 19.00 uur/ 20.30 uur.

21 mei: Shabbathochtenddienst o.l.v. Awraham Levy. Kiddoesj na. Gelajend wordt: "Behar" (Wajjikra/Lev.25:1 – 26:2 Haftara: Jirmijahoe (Jer.): 32: 6-27. Aanvang: 09.30 uur.

3 juni: Kabbalat Shabbathdienst o.l.v. Ies Tal van Kekem met Kiddoesj. Ies vertelt tevens over de parasja Bemidbar/Num. 1:1 – 4:20. Aanvang: 19.00 uur.

12 juni: Shavoe'ot. Ma'arivgebed met het lezen van onze splinternieuwe Megillat Ruth door Awraham Levy. De sjoel is rijkelijk versierd met bloemen. Steekt u zelf ook een bloem op! Aanvang: 21.00 uur.

2 juli: Shabbathochtenddienst o.l.v. Awraham Levy. Gelajend wordt "Korach" – Bemidbar/Num. 16:1- 18:32 Haftara: Shmuel A/1 Sam. 11:14-12:22. Kiddoesj na.
Aanvang: 09:30 uur.

29 juli: Kabbalat Shabbath o.l.v. Ies Tal van Kekem, met Kiddoesj. Ies vertelt over parasja "Matot" – Bemidbar/Num. 30:2 – 32:42. Aanvang: 19.00 uur.

26 augustus: Kabbalat Shabbat o.l.v. Ies Tal van Kekem, met Kiddoesj. Ies vertelt over parasja "Ekev" – Dewariem/Deut. 7:12 – 11:25. Aanvang: 19.00 uur.

Vervolg voorpagina:
De afgelopen maanden laaide regelmatig de discussie op welke signatuur wij onze synagoge willen geven. De uiteindelijke conclusie is nog steeds: die komt vanzelf wel.

Veel van onze mensen zijn zelf nog zoekende, anderen willen slechts incidenteel bij de synagoge betrokken worden, weer anderen willen duidelijk voor de orthodoxe richting gaan, en anderen voor de liberale. Dan zijn er nog mensen die een gioer overwegen (uitkomen in het jodendom). We komen er steeds meer achter, dat wij in Joods Nederland een heel eigen plaats zijn gaan innemen. Voorop staat dat wij een plek willen zijn waar ieder van ons zich op zijn gemak kan voelen. Daarom willen wij ons voorlopig afficheren met : Algemeen Joods.
In januari is Ies Tal van Kekem gestart met de vrijdagavonddiensten."Interactief", betitelt hij ze zelf, deze diensten met liberale trekken. De eerste diensten werd goed bezocht en er werd volop meegezongen. Ies werkt zelf de gebeden op papier fonetisch uit, zodat ook 'de beginner' weet waar het over gaat. In dit kader moet ook vermeld worden de workshop van Mirjam Kelderman, waarin zij delen van het Ochtendgebed en het Sjema-gebed als zgn. mantra's bracht. De diepere betekenis van de woorden en de klank worden door het steeds herhalen diep doorleefd. De schoonheid van het Joods gebed werd op ultieme wijze naar voren gebracht. Dit jaar zullen wij haar zeker weer uitnodigen! Binnenkort – 6 april a.s. – willen wij een bijeenkomst beleggen van de bezoekers van onze sjoel om met elkaar van gedachten te wisselen. Daaruit kan afgeleid worden op welke punten wij meer nadruk dienen te gaan leggen. U zult hiervoor nog persoonlijk benaderd worden. Wij streven ernaar dat de Dijksjoel een plek wordt waar naast gebed ook alle belangrijke momenten in het leven zichtbaar gemaakt en meebeleefd kunnen worden, zoals geboorte, bar- en bat mitswa, huwelijk, dood en herdenking. In het kader van dat laatste is er onlangs een bezoek geweest van wethouder van der Ven met een ambtenaar van de gemeente Sliedrecht. Aan de orde kwam het realiseren van een kleine begraafplaats met metaheerhuisje op het terrein achter de sjoel onder de grote hoogspanningsmast. De wethouder was enthousiast. Hij wilde hier aan de Kaai een "Joodse hoek" creëren. Men moet zich nog wel oriënteren hoe je bij de aanleg van een Joodse begraafplaats te werk dient te gaan als gemeente. Ook deze begraafplaats zal het predikaat "Algemeen Joods" krijgen, zodat ook anderen in Nederland, die niet tot een bepaalde Joodse gemeenschap behoren en tóch Joods begraven willen worden, hier hun plekje kunnen krijgen. Voorts het plan ons ook te gaan richten op Joden en Israeli's die niet religieus zijn, maar wel behoefte hebben elkaar te ontmoeten binnen een koffieochtend o.i.d. en daarvoor het onderhuis van de sjoel kunnen gebruiken. Een onafhankelijk opererende groep die met haar aanwezigheid de sjoel als ontmoetingsplek kan benadrukken. Verder willen wij u onder "Activiteiten" vooral attenderen op een bijzondere avond waarop Islam, Christendom en Jodendom elkaar ontmoeten in een discussiepanel.

ACTIVITEITEN

27 maart: Poerimfeest in het Joods Cultureel Centrum "Shalom". Graag verkleed komen! Awraham en Mirjam Levy maken er een geweldig feest van! Locatie: Jagerslaan 9 – Rotterdam-Zuid. Aanvan: 16.00 uur.
Inlichtingen: 010-4858378 of 06-25072771

6 april: Bijeenkomst van vrienden en belangstellenden van de Dijksynagoge. Tijdens deze bijeenkomst oriënteren we ons op de toekomst van de sjoel. Uw aanwezigheid is heel belangrijk! Aanvang: 20.00 uur. Inlichtingen: 0183-635710.

23 april: Seideravond in het Cultureel Centrum "Shalom" o.l.v. Awraham Levy. Op de Seideravond wordt uit de Haggada het verhaal voorgelezen en gezongen van de uittocht uit Egypte. Daarna volgt een uitgebreide maaltijd. Locatie: Jagerslaan 9 – Rotterdam- Zuid. Aanvang: 20.30 uur. Kosten: 22,50 Euro, kinderen 15 Euro. Inlichtingen: 010-4858378 of 06-25072771. Graag aanmelden vóór 15 april.

27 april: Matzemaaltijd. Tijdens Chol haMo'ed, de "tussendagen" van Pesach, wordt er in sjoel een matzemaaltijd gegeten. Gedurende het hele Pesachfeest wordt geen gedesemde voeding gegeten. Tijdens deze maaltijd eten we naast de matzes voorjaarsgerechten en traditioneel Pesachlekkers. Tijdens de maaltijd worden enkele liederen van de Seider gezongen en wordt informatie gegeven over de achtergrond van Pesach.
Locatie: Dijksynagoge. Aanvang: 19.00 uur. Kosten: 5 Euro, kinderen half geld. Graag voor 21 april aanmelden.

11 mei: Thema avond: "Rituelen en ethiek rond sterven, dood en rouw in drie religies" Panel bestaande uit een Moslim arts, een Christelijke predikant en een Joodse theoloog. Deze avond belooft zeer interessant te worden! U bent allen welkom!
Locatie: Dijksynagoge Aanvang: 20.00 uur Toegang: 5 Euro.

15 mei: Jom ha'Atsmaoet. Viering van Israels Onafhankelijkheidsdag in het Cultureel Centrum "Shalom". Awraham Levy, zelf Israeli, woonde jaren met zijn vrouw Mirjam in Israel en weet als geen ander de typisch Israelische feeststeer op te roepen. Locatie: Jagerslaan 9 – Rotterdam-Zuid. Aanvang: 15.00 uur. Inlichtingen: 010-4858378 of 06: 25072771.

26 mei: Viering Lag ba'Omer. Het feest dat gevierd wordt op de sterfdag van Rabbi Sjimon bar Jochai, de grondlegger van de Joodse mystiek. Op deze dag worden in Israel vreugdevuren ontstoken. We gaan buiten ook een groot kampvuur maken. (Zie voor verdere informatie over Lag ba'Omer elders in deze nieuwsbrief). Locatie: Dijksynagoge. Aanvang: 20.30 uur.

19 juni: Tocht langs de Bomen. Al jaren plant de Dijksynagoge op Toe bisjwat, bomen op verschillende plaatsen in de Alblasserwaard. Deze bomen komen uit Israel, wij plantten reeds 7 notenbomen en 1 moerbeiboom. Ze staan er als herinnering aan verdwenen Joodse families. De tocht voert ons langs de schitterendste plekjes van de waard. Bij elke boom wordt stil gestaan en het verhaal van de desbetreffende Joodse familie wordt verteld. Bij goed weer: picknicken in de wei. Bij slecht weer: aanleggen bij de Boerenklaas in Molenaarsgraaf.
Startpunt: Dijksynagoge. Aanvang: 14.00 uur. Graag vóór 15 juni aanmelden.

26 juni: Zomeravondmuziek, met o.a. a-capella ensemble "Aura Lee". Zij brengen een medley van Israëlische folksongs.
Locatie: Dijksynagoge – Aanvang: 20.00 uur – Toegang: 5 euro.

SCHENKINGEN AAN DE DIJKSYNAGOGE.

Van Moshe en Tehilla van der Wielen kreeg de Dijksynagoge een stel Rimoniem (siertorens voor de Sefer Tora). Hoeveel feestelijker is nu de rondgang met de Tora door de sjoel!

Van de heer Wim Holland uit Gorinchem kreeg de bibliotheek een grote hoeveelheid boeken over Israel en Jodendom. Onze bibliothecaresse, Adé Heeren, heeft deze in rubrieken en geëtiketteerd ondergebracht. Meer boeken blijven welkom!

Een prachtig cadeau, een wit parochet voor de Hoge Feestdagen werd de Dijksynagoge geschonken, door personen, die liever niet in deze nieuwsbrief vermeld willen worden. Van de hand van de Joodse naaldkunstenares Saskia Weishut-Snapper. Dank!

Foto: Moshe en Tehilla van der Wielen tonen de rimoniem, rechts Abel de Jong. Veel dank met belletjesgeluid!!!!

PROJECTEN

Op dit moment staan er weer twee projecten op stapel. De eerste is het verwezenlijken van **een gedenksteen /monumentje voor de omgekomen joden uit Sliedrecht/Hardinxveld-Giessendam.** Als locatie hebben we een plek op het oog welke precies op de grens van twee gemeenten ligt. Daarmee willen we de historische band tussen deze twee gemeenten en ons sjoeltje een gezicht geven. Van de Marorgelden kregen wij een bedrag, waarvan wij denken dat wij een passend teken kunnen bekostigen. De goedkeuring van de gemeente Hardinxveld-Giessendam wachten wij nog even af. De gemeente Sliedrecht heeft alle medewerking toegezegd. Het tweede project is een **begraafplaats met metaheerhuisje.** Als plaats hebben wij uitgekozen het terrein achter de sjoel. Wethouder Remko van der Ven en een ambtenaar kwamen onlangs op bezoek om ter plekke het terrein te bekijken. De wethouder is enthousiast – voor zover je dat voor zo'n project kunt zijn – en laat nu uitzoeken welke procedure wij moeten volgen etc. We willen het vooral een **Algemeen Joodse Begraafplaats** laten zijn. Veel joden zijn niet bij een "kerkgenootschap" aangesloten. Wanneer na overlijden de wens duidelijk wordt dat er op een Joodse begraafplaats begraven moet worden, is het tot nu toe zo, dat men eerst lid van een van de drie kerkgenootschappen moet worden. In 'ons' geval is dat niet nodig. Voor de bekostiging van dit project proberen we weer mee te doen met de zgn. derde tranche van de verdeling van de Marorgelden. Voor meer informatie kunt u bellen naar: 0183-635710 of 0180-419250.

DE TUIN

Het is nog winter en de subtropische bomen/planten staan binnen. Buiten hebben een aantal planten de zachte winter overleefd. De heer Dijkema gaat dit jaar verder met het voltooien van het plan voor de bijbelse tuin. De familie van Wijk houdt zich bezig met een rondleiding op papier waar naast de namen van de planten de plaatsen worden genoemd in Tenach waar zij worden vermeld. Voor de definitieve uitvoering van dit project dienen een aantal jaren uitgetrokken te worden. De tuin is ook een interessante rondleiding waard. Voor de toekomst van de tuin hebben wij echter **dringend VRIJWILLIGERS nodig. Kennis omtrent planten is niet vereist, wel enthousiasme!** Helaas heeft de lieve jeugd ook onze tuin ontdekt. Daardoor zijn we genoodzaakt het open karakter ervan te beperken. Binnenkort zal een hek geplaatst worden.

Lag ba'omer

Volgens de Tora (Wajjikra/Lev. 23:11) werd een offergave bestaande uit een Omer (een speciale inhoudsmaat) gerst op de 2e dag van Pesach in de Tempel gebracht. De Omer was eigenlijk het meel afkomstig van een garve gerst, d.w.z. 3,5 pond. Vanaf die dag telde men 49 dagen tot aan Sjawoe'ot – o.a.het feest van de tarweoogst. Na de verwoesting van de Tempel kwam een einde aan die gewoonte om een gersteoffer te brengen, maar de joden bleven de Omer-periode tellen, welke gewoonte tot op heden is blijven bestaan. De weken tussen Pesach en Sjawoe'ot zijn door de eeuwen heen een tijdvak geweest, waaraan voor joden droevige herinneringen zijn verbonden. In de Romeinse periode en later opnieuw tijdens de Kruistochten, vonden in die weken, massamoorden op joden plaats. Onder de regering van de Romeinse keizer Hadrianus poogden de joden onder aanvoering van Bar Kochba, de vreemde onderdrukkers uit Judea te verdrijven, maar tevergeefs. Tijdens deze opstand verloren duizenden joden het leven. Ook stierven er – volgens de overlevering – 24.000 leerlingen van de grote geleerde Rabbi Akiva (2e eeuw van de jaartelling) tijdens de Sefira (tellen van de Omer) aan de pest. Daarom is deze periode nog steeds een tijd van halve rouw, in het bijzonde de gehele maand Ijar (dit jaar 10 mei – 7 juni), gedurende welke maand geen huwelijken mogen worden gesloten. De enige uitzondering is de 33e dag van de Omer, ofwel 18 Ijar, wanneer dit huwelijksverbod tijdelijk vervalt, aangezien op die dag de sterfte ophield. Deze dag wordt genoemd, **Lag ba'Omer**, aangezien de Hebreeuwse letters **lamed en gimel** samen de getalswaarde 33 hebben. Het tellen van de Omer vindt 's avonds plaats, gewoonlijk na de avonddienst en kan zowel in sjoel als thuis plaatsvinden. Het kan de gehele avond gebeuren en zelfs nog overdag als men de vorige avond vergeten heeft. Men mag evenwel geen dag overslaan. Daarom hangt men tijdens de Omertijd wel een zgn. Omerbordje met 49 data aan de wand om aan de telling van de Omer te herinneren. **Lag ba'Omer** is tevens de sterfdag van **Sjimon bar Jochai**, de grondlegger van de Joodse mystiek. Tijdens de Romeinse bezetting van het huidige Israel in de 2e eeuw van de jaartelling werd de **Zohar** (via de profeet Elia) aan rabbi Sjimon en zijn zoon Elazar geopenbaard, die vanwege de Romeinen naar een afgelegen grot gevlucht waren.

Chassidiem bij grot Sjimon bar Jochai